proLékaře.cz | 21.11.2026

Čes-slov Derm, 2008, 83, No. 3, p. 113–114

O homeopatii a dermatológii

Asi ste to už zažili – vo dverách vašej ambulancie sa jedného dňa objaví človek, ktorého si pamätáte ako svojho pacienta s chronickým kožným ochorením, len teraz ste ho už nejaký čas nevideli. Už na prvý pohľad je zrejmé, že jeho stav si vyžaduje intenzívnu dermatologickú terapiu, najlepšie na lôžkovom kožnom oddelení. Na otázku čo sa stalo, odpovedá s náznakom sklamania v hlase: „Viete, pán doktor (pani doktorka), známy mi poradil, aby som to skúsil s homeopatiou...“

Možno poznáte aj inú situáciu. Vo dverách vašej ambulancie sa jedného dňa objaví pacient, ktorému ste sa už dlhšie pokúšali odstrániť početné periungválne bradavice. Víťazoslávne vám ukáže svoje ruky bez patologického kožného nálezu a s hrdosťou vám oznámi: „Vidíte, pán doktor (pani doktorka), bol som u homeopata...“

Nie, nebudem sa zaoberať rozoberaním princípov homeopatických liečebných postupov, ich kritikou alebo obhajovaním. Môj názor aj tak vyplynie z nasledujúcioch riadkov. Chcem len poukázať na fakty, na fenomén šírenia praktizovania homeopatie, ktorý sa u nás začal v deväťdesiatych rokoch minulého storočia a ktorý sa dotýka aj nášho odboru. Fenomén, o ktorom sa v odborných lekárskych kruhoch málo hovorí, ale ktorý objektívne jestvuje a na ktorý treba pri našej práci myslieť. Dva vyššie uvedené príklady sú len extrémami v možnom scenári interakcie dermatológie a homeopatie. Ale ako je to vlastne s homeopatiou u našich kožných pacientov? Vieme koľkí z nich ju vyskúšali, čo ich k tomu viedlo, kto ich takto liečil a s akým efektom?

Homeopatia patrí do veľkej skupiny tzv. alternatívnych liečebných postupov, ktoré tvoria široké spektrum od aromaterapie až po šamanizmus a ktorých spoločným znakom je snaha uspokojiť tie požiadavky pacienta, ktorých splnenie tento z rozličných dôvodov nenachádza v klasickej vedeckej (štandardnej) medicíne. Rovnako ako pre iné postupy alternatívnej medicíny, aj pre homeopatiu platí, že nemá základy v súčasnom vedeckom poznaní a efektívnosť jej postupov nebola nikdy vedeckými metódami (napriek určitej snahe) potvrdená. Preto nie je (na Slovensku ani v Čechách) súčasťou systému poskytovania zdravotnej starostlivosti, inštitucionálneho zdravotníckeho vzdelávania, ani odborných lekárskych spoločností. Nehľadiac na to, o homeopatiu je rastúci záujem. V spoločenských organizáciách a občianskych združeniach homeopatov na Slovensku je podľa ich internetových stránok organizovaných vyše 500 členov. Okrem lekárov sa homeopatiou profesionálne zaoberá aj neznámy počet liečiteľov bez medicínskeho vzdelania. Certifikáty o absolvovaní kurzov alebo školení im vydávajú homeopatické firmy alebo občianske združenia, nie sú však podmienkou možnosti profesionálne sa zaoberať týmto alternatívnym liečebným postupom. A hoci sú homeopatiká na Slovensku prostredníctvom ŠÚKL zaregistrované ako lieky, mnohé z nich sú v lekárňach aj voľne predajné, bez viazania na lekársky predpis, dostupné komukoľvek a na odporučenie kohokoľvek.

Hoci údaje o počtoch pacientov s kožnými chorobami liečených homeopatmi na Slovensku nie sú k dispozícii, publikované výsledky štúdií zo zahraničia napríklad ukazujú, že až u štvrtiny detských pacientov s atopickou dermatitídou a u každého šiesteho psoriatika bola v priebehu ich liečby aspoň raz aplikovaná homeopatia. Čo teda vedie našich pacientov k návšteve homeopata? Medzi ich najčastejších klientov patria najmä jedinci s chronickými zápalovými dermatózami (ekzémy, psoriáza, akné) a s recidivujúcimi infekciami kože (bradavice, moluska, folikulitídy). Úspešnosť štandardnej liečby týchto chorôb do značnej miery závisí od vysokej úrovne spolupráce (compliance) pacienta pri dodržiavaní zásad odporučeného komplexného terapeutického postupu a od jeho pochopenia charakteru svojej choroby. Je však všeobecne známe, že práve pri chronicky prebiehajúcich chorobách sa spolupráca pacienta pri liečbe rýchlo zhoršuje, výsledkom je pretrvávanie ťažkostí a snaha o alternatívne riešenie. Je teda zrejmé, že chronický resp. chronicky recidivujúci priebeh kožných ťažkostí tvorí dôležitý moment v rozhodovaní pacienta vyskúšať homeopatickú liečbu. Ako najčastejší dôvod návštevy homeopata potom títo pacienti udávajú nespokojnosť s účinnosťou dermatologickej terapie. Ako ďalšie bývajú uvádzané obavy z nežiaducich účinkov predpísanej liečby a snaha o urýchlenie procesu uzdravenia. Zdrojom informácií o homeopatickej liečbe sú podľa zahraničných štúdií najčastejšie odporučenia známych, nelekárov, bez kožnej choroby, druhým najčastejším podnetom na vyskúšanie homeopatie sú správy uverejnené v masovokomunikačných médiách vrátane internetu.

proLékaře.cz | 21.11.2026

„Úspech“ homeopatickej liečby u individuálneho pacienta býva často argumentom používaným na potvrdenie jej účinnosti. Žiadne kontrolované štúdie však nedokázali významný rozdiel medzi účinnosťou hodnoteného homeopatika a placebom. Vyššie uvedený príklad s „vyliečením“ bradavíc som sám zažil, nemožno ho však chápať ako dôkaz terapeutického účinku homeopatika. Takýto sporadicky pozorovaný efekt homeopatickej liečby zostáva len na úrovni placébového efektu, resp. je odrazom prirodzeného vývoja choroby.

Používané extrémne vysoké riedenia homeopatických prípravkov, v ktorých postupy modernej chémie a fyziky často nedokážu prítomnosť ani jedinej molekuly účinnej látky, minimalizujú možnosť ich priamych nežiaducich účinkov toxického charakteru, aj keď boli popísané ojedinelé reakcie alergické. Oveľa častejšími a nebezpečnejšími sú však nepriame nežiaduce účinky, vyplývajúce z prerušenia efektívnej štandardnej liečby. Generalizovaná exacerbácia atopickej dermatitídy, často až charakteru erytrodermie, býva nezriedka dôvodom nutnej hospitalizácie detského pacienta, ktorý sa podrobil homeopatickej liečbe a vynechal dermatológom odporučenú terapiu. Pacientmi, resp. ich rodičmi často reprodukované tvrdenie homeopata, že on už svojou liečbou chorobu z tela „vytlačil“ na kožu (ktorú považuje za najmenej dôležitý zo všetkých ľudských orgánov – áno, presne takto to je uvedené v homeopatických materiáloch) a úlohou dermatológa je už ju len z tej kože „odstrániť“, asi nepotrebuje komentár. Hoci niektorí homeopati pripúšťajú možnosť kombinovania štandardnej liečby a homeopatie, varujúcim je upozornenie uverejnené na internetovej stránke jednej homeopatky: „...pokiaľ sa homeopatiou vypudzuje choroba z organizmu von, tak alopatiou (rozumej štandardnou liečbou) sa zatláča do vnútra človeka. Preto sa tieto dve terapie nezlučujú a nemožno ich spolu používať !!!“

V dermatologickej literatúre sa len zriedka stretneme s publikovanými príkladmi nežiaducich účinkov homeopatickej liečby, o to varovnejšie potom vyznieva prípad zanedbaného, homeopatom liečeného melanómu (*Ann Plast Surg,* 1991, 27 (6), p. 583-585) alebo život ohrozujúci vývoj bulózneho pemfigoidu u dojčaťa liečeného homeopatom pre predpokladanú atopickú dermatitídu (*Pediatric Dermatol,* 2004, 21 (2), p. 160–163). Závažným je fakt, že pacienti vo všeobecnosti len neradi spontánne hovoria o svojich skúsenostiach s homeopatiou. Je dobre pamätať na túto skutočnosť pri rozhovore s nimi a cielene sa ich pýtať. Tendencia vyskúšať aj niečo iné ako štandardnú liečbu v snahe zbaviť sa svojej choroby je u laika pochopiteľná a zrejme nemá veľký zmysel ich preto obviňovať. V kontexte týchto faktov je potom našou úlohou ako dermatológov poskytnúť svojim pacientom tú najúčinnejšiu vhodnú liečbu, dôkladne ich poučiť o charaktere a predpokladanom vývoji ich choroby a o zásadách správneho ošetrovania kože. Takto napomôžeme vybudovať vzťah dôvery pacienta k svojmu odbornému kožnému lekárovi, ktorý by mal zlepšiť jeho spoluprácu a obmedziť tendenciu vyhľadávať alternatívne liečebné postupy.

Dušan Buchvald

Ediční plán

Česko-slovenská dermatologie, 83. ročník, rok 2008

Číslo 4: Virové exantémy

Číslo 5: Rány

Číslo 6: Mykologie

Česko-slovenská dermatologie, 84. ročník, rok 2009

Číslo 1: Kůže a sport

Číslo 2: Atopický ekzém